

5.1 Vzdelávacia oblasť

JAZYK A KOMUNIKÁCIA

1 Hovorená reč

1.1 Komunikačné konvencie

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
<ul style="list-style-type: none">D 1.1/1 Aktívne a spontánne nadväzuje rečový kontakt s inými osobami – deťmi i dospelými. U3 Bezprostredne sa zapája do rozhovorov v triede, aktívne komunikuje s deťmi aj s učiteľkou. U2 Pri hrových aktivitách vyhľadáva spoločnosť detí, snaží sa nadviazať rozhovor s nimi na základe komentovania svojej hry alebo hry druhého dieťaťa. U1 Spontánne nadväzuje rozhovor s učiteľkou, v prípade potreby ju požiada o pomoc.1.1/2 Reaguje na neverbálne signály (gestá, mimiku), udržuje očný kontakt, hlasnosť prejavu prispôbuje situácii. U3 Prispôbuje hlasitosť a intonáciu reči téme a zámerom komunikácie. U2 Pri komunikácii sleduje neverbálne signály komunikačného partnera (gestá, mimiku), zohľadňuje ich význam. U1 Pri komunikácii udržiava očný kontakt s komunikačným partnerom.1.1/3 Používanie jazyka prispôbuje sociálnym situáciám a vzťahom. U3 Formálne primeraným spôsobom vyjadruje svoje potreby a želania, svoj súhlas, nesúhlas, či vďačnosť. U2 Rozlišuje medzi neformálnou komunikáciou s deťmi a formálnou komunikáciou s učiteľkou a inými dospelými.1.1/4 Pozná a dodržiava základné pravidlá vedenia dialógu. U3 Pri rozhovore zotráva v téme komunikácie, kladie doplňujúce otázky v súlade s témou komunikácie. U2 V dialógu získava slovo primeraným spôsobom. U1 Počúva, keď niekto druhý dostane slovo a hovorí.	<p>Spoločné diskusie učiteľka vedie tak, aby rovnomerne zapájala všetky deti do rozhovorov. Menej aktívne deti nenásilnou formou povzbudzuje, poskytuje im príležitosť – priestor a čas – na vyjadrenie, zabezpečuje podpornú spätnú väzbu, aj zo strany ostatných detí.</p> <p>Učiteľka používa a zdôrazňuje význam zaužívaných fráz a slovných spojení pri vyjadrovaní potrieb a želaní, oslovovaní iných osôb (detí, dospelých), v závislosti od situácie, pri formálnej a neformálnej komunikácii (ako je napr. vykvanie dospelým osobám, vyjadrenie prosby, poďakovanie druhým).</p> <p>Učiteľka po dohode s deťmi vymedzí základné pravidlá komunikácie v triede (napr. počúvať, keď druhý hovorí; neskákať mu do reči; prihlásiť sa o slovo), umiestni ich na viditeľné miesto (v podobe piktogramov), dbá na ich dôsledné dodržiavanie.</p>	<p>V akých situáciách dieťa samé začína komunikáciu? Akým spôsobom?</p> <p>Má problémy s nadväzovaním komunikácie? V akých situáciách? Ak používa dialekt, prepína medzi ním a spisovnou podobou jazyka v závislosti od situácie? V akých situáciách používa dialekt?</p> <p>Akú podobu jazyka uprednostňuje v bežnej komunikácii? Akú podobu jazyka používa počas vzdelávacích aktivít v MŠ? Rozlišuje medzi neformálnou komunikáciou (s rovesníkmi, súrodencami) a formálnou komunikáciou s dospelými? V akých situáciách (a vo vzťahu k akým osobám) používa vykvanie? Používa slová ako „prosím“, „ďakujem“ primeraným spôsobom? Uvedomuje si, že niektoré slová sa nemajú používať? Ako často a v akých situáciách používa hanlivé slová? Aké? Používa ich len v komunikácii s rovesníkmi? Používa ich aj v prítomnosti dospelých? Ako sa správa k osobe (dieťaťu alebo dospelému), s ktorou hovorí? Počúva ho, keď hovorí? Čaká, kým druhý dopovie, čo chce povedať? Ako získava slovo? Kladie doplňujúce otázky? Čaká na ich zodpovedanie? Zotráva v téme komunikácie? Dodržiavanie ktorých pravidiel mu robia problémy?</p>

1.2 Artikulácia a výslovnosť

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
--------------------	--------------------	------------------

<ul style="list-style-type: none"> 1.2/1 Vyslovuje správne, zreteľne a plynule všetky hlásky a hláskové skupiny. <p>U3 Vyslovuje správne slabikotvorné spoluhlásky (l/ĺ, r/ŕ).</p> <p>U2 Vyslovuje správne sykavky (s, c, z, dz, š, č, ž, dž).</p> <p>U1 Všima si nesprávnu výslovnosť hlások u druhých detí a u seba, snaží sa vyslovovať zreteľne všetky hlásky.</p>	<p>Pri hlasnom čítaní deťom učiteľka dbá na zreteľnú artikuláciu. Krátke literárne útvary (básničky, riekanky, vyčítanky) si deti osvojujú spamäti, recitujú ich s dôrazom na správnu výslovnosť.</p> <p>Jazykové hry spestruje učiteľka využívaním špecifických riekaniek so zameraním na precvičovanie problematických spoluhlások (sykaviek, slabikotvorných spoluhlások r, ŕ, l, ľ, a pod.).</p>	<p>Ako sa správa počas čítania? Sleduje učiteľku pri rozprávaní? Sleduje učiteľku pri čítaní?</p> <p>Ako dlho udrží pozornosť pri počúvaní? Ako reaguje na čítané?</p> <p>Ako vyslovuje jednotlivé hlásky? S výslovnosťou ktorých hlások má problémy? Vyslovuje správne sykavky (s, c, z, dz, š, č, ž, dž)? Vyslovuje správne slabikotvorné spoluhlásky l/ĺ, r/ŕ ?</p>
---	--	--

1.3 Gramatická správnosť a spisovnosť

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
<ul style="list-style-type: none"> 1.3/1 Formuluje gramaticky správne jednoduché rozvité vety a súvetia. <p>U3 Formuluje jednoduché podrad'ovacie súvetia.</p> <p>U2 Formuluje jednoduché prirad'ovacie súvetia.</p> <p>U1 Formuluje jednoduché rozvité vety.</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.3/2 Rozumie spisovnej podobe jazyka. <p>U3 V priebehu vzdelávacích aktivít používa spisovnú podobu jazyka.</p> <p>U2 S porozumením reaguje na špecifické inštrukcie v spisovnej podobe jazyka v rámci vzdelávacích aktivít.</p> <p>U1 S porozumením reaguje na spisovnú podobu reči v bežných komunikačných situáciách.</p>	<p>Jazykové prostredie materskej školy poskytuje dieťaťu vzor spisovnej slovenčiny v jej kultivovanej a vysoko rozvinutej podobe. Dieťa má dostatok príležitostí sledovať, že jazyk používaný v knihách a bežná hovorová reč sa môžu líšiť. Prostredníctvom vhodných textov učiteľka demonštruje, že knižná podoba jazyka je vzorom správneho vyjadrovania sa, vedie deti k porovnávaniu a rozlišovaniu nárečových, hovorových, spisovných a nespisovných slov.</p> <p>Vo vzťahu k osvojovaniu si gramatických pravidiel dohliada na správnosť skloňovania všetkých slovných druhov, časovania sloviess, stupňovania prídavných mien a prísloviess.</p>	<p>Vníma rozdiely medzi spisovnou a hovorovou podobou jazyka? Ktoré gramatické pravidlá uplatňuje úspešne? S čím má ešte ťažkosti? Vyjadruje sa spisovne, alebo používa dialekt? Ako reaguje na usmernenie učiteľky? Ako často ho treba usmerňovať a opravovať? Prekáža mu to v komunikácii? Snaží sa opraviť a vyjadriť sa spisovne? Čím sa vyznačujú jeho verbálne prejavy počas čítania kníh a rozhovorov o čítaní? Líšia sa od bežnej komunikácie? V čom?</p>

2 Písaná reč

2.1 Chápanie obsahu, významu a funkcií písanej reči

2.1.1 Poznávanie funkcií písanej reči

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
--------------------	--------------------	------------------

- **2.1.1/1 Dokáže jednoducho vysvetliť, prečo je písaná reč dôležitá a uvedie jednoduché príklady .**

U3 Chápe poznávaciu a vzdelávaciu funkciu písanej reči.
U2 Chápe dôležitosť komunikačnej a pamäťovej funkcie písanej reči.

U1 Chápe, že písaná reč je zdrojom zábavy, hier, príjemných a veselých zážitkov.

Učiteľka volí na vzdelávacie aktivity texty rozmanitých žánrov, snaží sa o pestrosť ich využívania. Okrem ľudovej a autorskej poézie, rozprávok a príbehov využíva informačné texty (detské encyklopédie)

a ďalšie informačné zdroje, vrátane digitálnych technológií.

Prostredníctvom rôznorodých žánrov a ich využívania v rámci vzdelávacích aktivít učiteľka demonštruje funkcie písanej reči tak, aby dieťa získalo predstavu o tom, že písaná reč:

- umožňuje dorozumievanie (nad rámec hovorenej reči) v čase neprítomnosti adresáta komunikačného zámeru,
- je zdrojom poznatkov, informácií a vedomostí,
- je zdrojom zážitkov (emócií, prežívania, fantázie) a umožňuje ich vyjadrovať,
- má mnohoraké praktické využitie (napr. uľahčuje a rozširuje možnosti zapamätania si informácií, umožňuje riadenie vlastnej činnosti aj činnosti druhých, poskytuje informácie o praktických činnostiach).

Pravidelným čítaním, bohatou ponukou textových žánrov, možnosťou výberu podľa záujmu detí poskytuje učiteľka bohaté zážitky a skúsenosti s čítaním, podporuje pozitívny vzťah ku knihám a písanej kultúre, prispieva k upevňovaniu čitateľských návykov.

Prejavuje snahu a záujem o využitie písanej reči? V akých situáciách, za akým účelom?

Prejavuje záujem o „písomnú“ komunikáciu s inými? Chce niekomu „napísať“? Snaží sa sformulovať jednoduchý komunikačný odkaz?

Hľadá odpovede na otázky, ktoré ho zaujímajú aj v knihách

Ako sa správa v knižnici? Vie podľa obálky vybrať z police vhodnú knižku?

Prejavuje pri čítaní emócie? Aké prejavy emócií u neho prevládajú? Prejavuje pri čítaní radosť, smiech, napätie, smútok, zvedavosť? Sú jeho emočné reakcie vo vzťahu k textom primerané?

Prejavuje záujem o čítanie písomných návodov k hrám? Dokáže v činnosti podľa prečítaného návodu postupovať

Aké textové žánre uprednostňuje? Akým spôsobom ich využíva?

2.1.2 Porozumenie explicitného významu textu – slovná zásoba

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
<ul style="list-style-type: none"> • 2.1.2/1 Vlastnými slovami vysvetlí význam slov, ktoré pozná (napr. opisom, použitím synonymických výrazov, aj negatívnym vymedzením, teda použitím antonym a i.). • 2.1.2/2 Odpovedá na otázky vyplývajúce z textu (napr. udalostí, deja, faktov, informácií a i.). <p>U3 Odpovedá na otázky týkajúce sa miesta, času, zápletky a rozuzlenia deja; významu slov označujúcich abstraktné vlastnosti, pocity a želania postáv; reaguje na otázky týkajúce sa jazykových výrazových prostriedkov (použitých slovných spojení, nespisovných výrazov, archaizmov, neologizmov, žartovných slov a pod.); odpovedá na faktické otázky k informačným textom.</p> <p>U2 Odpovedá na otázky týkajúce sa kľúčových udalostí a postupnosti deja; otázky vyžadujúce kategorizáciu pojmov (triedenie postáv, javov a vecí podľa skupín, charakteristických vlastností, činností a funkcií); reaguje na otázky týkajúce sa obrazného pomenovania postáv (prívlastky, prirovnania, expresívne slová, zdobneniny, citoslovcia, zvukomalebné slová).</p> <p>U1 Odpovedá na otázky týkajúce sa vlastných mien, názvov postáv a objektov, charakteristických vlastností a činností postáv; správne odpovede formuluje v jednoslovných a dvojslovných frázach a jednoduchých vetách.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2.1.2/3 Reprodukuje stručne obsah prečítaného textu. 	<p>Pri hlasnom čítaní deťom učiteľka dbá na prozódii (intonáciu, prízvuk, tempo, intenzitu, pauzy), moduláciou hlasu zvyrazňuje rozdiel medzi rozprávačom a priamou rečou rôznych postáv.</p> <p>Učiteľka venuje patričnú pozornosť vysvetľovaniu a vyvodzovaniu významov odvodených, nových a neznámych slov.</p> <p>V následných rozhovoroch, vzdelávacích aktivitách a komunikačných situáciách ich učiteľka opakovane používa, vytvára príležitosti na ich zmysluplné používanie deťmi. V slovných hrách (hľadanie protikladov, prirovnaní, tvorba zdobnenín, homonymá, antonymá, synonymá a i.) upevňuje a rozvíja aktívnu slovnú zásobu detí.</p> <p>Počas čítania i po prečítaní textov kladie deťom kontrolné otázky, rekapituluje obsah, udalosti, pri náučných textoch fakty, informácie a nové poznatky (<i>Čo nové sme sa dozvedeli? Podľa čoho vieme, že...?</i>)</p>	<p>Snaží sa odpovedať, aj keď nevie? Aké stratégie pri tom používa? Háda? Rozmýšľa? Snaží sa spomenúť si?</p> <p>Ako často odpovedá správne? Na aký typ informácií? Pri akých textoch a textových žánroch? V akej oblasti vedomostí vyniká?</p>

2.1.3 Porozumenie implicitného významu textu

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky

- **2.1.3/1 Odpovedá na otázky nad rámec doslovného významu textu a dokáže predvídať dej, domýšľať (dedukovať) obsah, aplikovať informácie z textu v prenesených situáciách a pod.**

U3 Na základe vedomostí a skúseností s čítaním predvída udalosti deja, domýšľa pokračovanie príbehu, formuluje očakávania, opisuje vlastné predstavy.

U2 Chápe súvislosti medzi obsahom textov a spoločenskými konvenciami, rozlišuje medzi dobrým a zlým, posúdi správanie postáv, vyjadrí čo sa mu páči/nepáči.

U1 Chápe súvislosti medzi obsahom textov a okolitým svetom, vlastnými skúsenosťami a prežívaním.

- **2.1.3/2 Uvažuje nad informáciami prezentovanými prostredníctvom informačno-komunikačných technológií, porovnáva ich s vlastnou skúsenosťou a s tým, čo vie z iných zdrojov.**

V rámci rozhovorov a diskusií k čítaným textom kladie učiteľka rôzne typy otázok, podnecuje deti

k rozmyšľaniu o obsahu textu, rozvíja a prehĺbuje porozumenie vo viacerých smeroch a rovinách porozumenia.

Učiteľka zaraďuje do činností nielen texty publikované v knižnej alebo časopiseckej podobe, ale aj texty

a obsahy sprostredkované informačno-komunikačnými technológiami (napr. texty na internete, obsahy, ktoré sú súčasťou televíznych programov, výučbových programov pre digitálne technológie a digitalizovaných hier pre deti a pod.) Okrem otázok na doslovný význam textu vedie deti k:

- predvídaní obsahu, formulovaniu očakávaní, utváraní predstáv,
- domýšľaniu obsahu – vyvodzovaniu možných významov (dedukcii),
- chápaní súvislostí medzi obsahom textu a reálnym svetom, vlastnými skúsenosťami, rozlišovaniu reálnych a nereálnych, fantazijných obsahov,
- aplikácii – používaniu informácií z textu v reálnej situácii (uviesť príklad zo života, postupovať podľa inštrukcií, návodu a pod.),
- hodnoteniu – posudzovaniu (napr. správnosti – nesprávosti konania postáv, dobra a zla, čo sa mu páči – nepáči),
- vysvetľovaniu a zdôvodňovaní svojich odpovedí (Prečo si to myslíš? Ako to myslíš?),
- kladeniu vlastných otázok.

Dôležitou súčasťou pri práci s textami pri spoločnom čítaní sú riadené rozhovory a diskusie (pred, počas, po čítaní). Počas spoločných rozhovorov učiteľka dbá o

Ako reaguje na podnety k predvídaní? Rád si vymýšľa možné scenáre? Vytvára si vlastné predstavy? Ako ich dáva najavo?

Sleduje pri čítaní ako sa naplňujú jeho očakávania? Ako na to reaguje?

Ako sa menia jeho predstavy počas čítania?

Prispôsobuje svoje očakávania obsahu textu? Sú jeho predpoklady (pod vplyvom textu) čoraz primeranejšie a realnejšie?

Ako pracuje s vlastnou skúsenosťou? Prejavuje sa v jeho odpovediach na otázky? Ako dáva do súvislosti svoje skúsenosti s udalosťami v príbehu? Vie uviesť príklady podobných situácií zo života?

Nachádza v čítaných príbehoch súvislosti s reálnym svetom? V akých žánroch?

Ako vysvetľuje a zdôvodňuje svoje odpovede? Vie povedať, čo sa mu páčilo/nepáčilo a prečo? Rozlišuje kladné a záporné postavy príbehov? Vie posúdiť ich správanie/konanie? Vie uviesť charakteristické povahové vlastnosti postáv? Uvádza dôvody svojho hodnotenia

Ako reaguje na čítanie náučných textov? Kladie doplňujúce otázky? Je zvedavý na veci, o ktorých sa číta?

Aké témy ho najviac zaujímajú? Má záujem dozvedieť sa niečo nové? Rado sa „chváli“ svojimi vedomosťami?

Ako sa zapája do rozhovorov a diskusií o čítaní? Reaguje spontánne, alebo len na podnet učiteľky?

Viac hovorí, alebo viac počúva? Zaujíma sa o názory a odpovede ostatných detí? Ako na ne reaguje?

Ako dodržiava pravidlá komunikácie? Ako sa dokáže vyjadriť? Vyjadruje sa spisovne? Celými vetami?

<ul style="list-style-type: none"> • 2.1.3/3 Obsahy a zážitky z čítania vyjadruje vo výtvarných činnostiach • 2.1.3/4 Obsahy a zážitky z čítania vyjadruje v dramatických a hudobno-pohybových činnostiach. <p>U3 Udalosti, charakteristické prejavy a vlastnosti postáv z čítaných textov vyjadruje v dramatických aktivitách, bábkových hrách, nacvičených a improvizovaných činnostiach; prednesie naučený úryvok lyrického i prozaického textu.</p> <p>U2 Obsahy a zážitky z čítania stvára v kresbe a iných výtvarných činnostiach, hudobno-pohybových a pantomimických hrách.</p> <p>U1 Zážitky z čítania vyjadruje v jednoduchých pohybových etudách, napodobňovaním činností (chôdza, zvuky), opakovaním rytmických sekvencií pohybov a krátkych riekaniak.</p>	<p>zapájanie všetkých detí, posmeľuje a poskytuje priestor na vyjadrenie menej aktívnych detí, vyzýva ich, aby sa navzájom počúvali, kládli otázky a odpovedali.</p> <p>Porozumenie čítaných textov sa prehlbuje a upevňuje následnými aktivitami a vzdelávacími činnosťami.</p> <p>Zadania úloh v rámci ostatných vzdelávacích oblastí nadväzujú (v rámci možností) na obsah čítaných textov. Deti majú možnosť vyjadriť svoje pocity, zážitky a získané vedomosti rôznym spôsobom (v rámci výtvarných, hudobno-pohybových či dramatických činností).</p>	<p>Ako sa obsahy čítaných textov prejavujú v produktoch činnosti dieťaťa?</p> <p>Stvára svoje zážitky z čítania vo výtvarných činnostiach, hudobno-pohybových, dramatických a rolových hrách?</p> <p>Aké obsahy textov sa snaží vyjadriť? V akých činnostiach?</p> <p>Znázorňuje konkrétne fakty, udalosti a postavy, vystupujúce v textoch?</p> <p>Vyjadruje svoje pocity, zážitky a emócie? Ako a akými prostriedkami?</p> <p>Ako o nich vypovedá? Vie vysvetliť, čo znamenajú?</p> <p>Sú jeho postrehy v niečom zaujímavé alebo originálne?</p>
--	--	--

2.1.4 Znalosť žánrov a jazykových prostriedkov písanej reči

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
<ul style="list-style-type: none"> • 2.1.4/1 Vníma a vie primerane vysvetliť rozdiel medzi poéziou (básničkou) a prozaickými žánrami. <p>U3 Pozná a na požiadanie uvedie názov známej rozprávky, bájky alebo iného obľúbeného príbehu; vie primerane vysvetliť – opísať, čím sa líšia od básničiek.</p> <p>U2 Po prečítaní krátkeho literárneho útvaru rozhodne, či išlo o básničku alebo nie; pozná a na požiadanie prednesie krátku básničku (veršovanú riekanku, vyčítanku, hádanku).</p> <p>U1 Vníma a v skupinových hrách bezpečne rozpozna charakteristický rytmus viazaného veršovaného textu. U4 Vie primerane vysvetliť rozdiel medzi fikciou a skutočnými príbehmi zo života.</p>	<p>Dôležitou súčasťou čítania deťom je predstavenie žánra. Učiteľka pred čítaním zvolených textov uvedie, o aký žánr ide, používa zodpovedajúce označenie textov, s ktorými pracuje (<i>učíme sa básničku, ideme čítať rozprávku, povesť, bájku, príbeh, pozrieme sa do encyklopédie, vyhľadáme si informáciu na internete</i>).</p> <p>Charakteristiky jednotlivých žánrov sú predmetom rozhovorov pred čítaním, následne po prečítaní sa dopĺňajú o nové skúsenosti a postrehy.</p> <p>Pri čítaní príbehov učiteľka s deťmi diskutuje, či sa príbeh mohol reálne stať, ktoré prvky deja áno a ktoré nie, aký bol zámer autora knihy z hľadiska žánru textu (či ide o text, ktorý slúži na zábavu, oddych, ponaučenie, získavanie informácií).</p>	<p>Pozná spamäti niekoľko básničiek?</p> <p>Má svoje obľúbené rozprávky?</p> <p>Aké textové žánre preferuje?</p> <p>Ako pracuje s fikciou a realitou?</p> <p>Zaujíma sa o to, čo sa v príbehu mohlo stať a čo nie?</p> <p>Uvedomuje si a nachádza v literárnom texte možné súvislosti s reálnym životom? Robí to na podnet učiteľky alebo spontánne?</p> <p>Začína chápať súvislosti medzi obsahom a formou písanej reči?</p>

- **2.1.4/2 Vie primerane vysvetliť rozdiel medzi fiktívnymi a skutočnými príbehmi zo života.**

U3 S postupujúcim vývinom myslenia, poznávania sveta a chápania funkcií písanej reči, rozlišuje medzi svetom literárnej fikcie a reality; orientuje sa v knižnici, podľa záujmu a potreby siahla po encyklopédiách, rozprávkových knihách, po príbehoch zo života ľudí, vie povedať čím sa líšia.

U2 Sprievodné reakcie pri čítaní sú čoraz diferencovanejšie, v závislosti od žánra, čitateľských skúseností, vynárajúcich sa preferencií a záujmov.

U1 Nerozlišuje medzi fikciou a realitou, fantazijné príbehy prežíva ako skutočné, ich počúvanie môže byť sprevádzané autentickými emočnými reakciami.

- **2.1.4/3 Predvída udalosti deja, zápletku, záver príbehu a opiera sa pri tom o poznanie štruktúry rozprávok, príbehov pre deti a bájok.**

U3 Udalosti deja predvída v súlade s konvenčnými charakteristikami žánra a jeho typickou štruktúrou (očakáva zápletku, gradáciu, rozuzlenie, záver, ponaučenie a pod.).

U2 Vlastné fantazijné predstavy o príbehu a udalostiach deja koriguje počas čítania v súlade s kontextom, skutočným obsahom čítaného a jeho porozumením.

U1 Obsah textu predvída na základe ilustrácie, vlastnej imaginácie a minulých zážitkov.

- **2.1.4/4 Dokáže vysvetliť prenesený (symbolický) význam jednoduchých slovných spojení.**

U3 Chápe a vlastnými slovami vysvetlí význam rôznych ustálených slovných spojení a frazeologizmov.

U2 Chápe význam bežných výrazových prostriedkov detskej literatúry (zdrobneniny, citoslovca, metafory, hyperboly a i.).

U1 Chápe význam jednoduchých prirovnaní, obrazných pomenovaní a prívlastkov.

Pri čítaní detských literárnych útvarov venuje osobitnú pozornosť použitým jazykovým prostriedkom (vysvetľovaniu prenesených významov, symbolov, prirovnaní).

Súčasťou rozhovorov môžu byť aj skúsenosti s čítaním v rodine (čo rodičia čítajú deťom, čo čítajú rodičia, súrodenci, aké knihy majú doma), deti majú možnosť nosiť si z domu vlastné obľúbené knihy.

Všima si rôzne spôsoby a prostriedky vyjadrovania významov?

Ako chápe symbolický význam slov a slovných spojení?

Dokáže ho jednoducho vysvetliť?

2.2 Chápanie formálnych charakteristík písanej reči

2.2.1 Koncept tlače a znalosť knižných konvencií

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
<ul style="list-style-type: none">2.2.1/1 Na základe ilustrácie rozpráva vlastný jednoduchý príbeh. U2 Prerozpráva známy príbeh na základe ilustrácií. U1 Identifikuje známy príbeh na základe ilustrácií.2.2.1/2 Pri činnostiach s knihou rozumie a aktívne (v primeraných ekvivalentoch) používa výrazy ako autor, kniha, strana, spisovateľ. U4 Na požiadanie dokáže vysvetliť, že text príbehu zvyčajne napísal konkrétny autor/spisovateľ U3 V rozhovore s učiteľkou správne reaguje na pokyny týkajúce sa správnej manipulácie s knihou; v kontakte s knihou aktívne používa špecifické výrazy ako kniha, strana, spisovateľ. U2 Na požiadanie a na základe informácií o knihe dokáže identifikovať a priniesť z knižnice známu knihu. U1 Pri opakovanom čítaní príbehu očakáva rovnaký príbeh.2.2.1/3 Používa knihu správnym spôsobom.	<p>Deti majú príležitosť nahliadnúť do knihy v priebehu toho, ako ju učiteľka číta. Všímajú si pritom, že ilustrácia a text spolu súvisia. Spolu s učiteľkou o tejto súvislosti diskutujú. Ilustrácie k textu učiteľka používa na predvídanie deja príbehu a na reprodukciu prečítaného príbehu.</p> <p>Pred čítaním knihy učiteľka oboznamuje deti s tým, kto je autorom knihy a ako sa kniha volá.</p> <p>Pred čítaním knihy učiteľka ukáže deťom, kde v knihe nájdú údaje o knihe a ako ich použije pri orientácii v knihe (názov knihy a autora knihy na titulnej strane – o. i. naznačuje začiatok čítania knihy a správne držanie knihy); obsah (pomáha pri vyhľadávaní príbehu v knihe). Pri opätovnom čítaní knihy sa deti pýta, kde je možné nájsť tieto údaje. Pri individuálnom čítaní alebo čítaní v menšej skupine detí učiteľka prstom ukazuje smer čítania. Vyzýva deti, aby vyhľadali v texte známe (vizuálne zapamätané) slová.</p> <p>Deti si všimajú, ako učiteľka drží knihu, ako v nej listuje, ako číta knihu. Na základe toho potom samé začínajú používať knihu správnym spôsobom, t. j. snažia sa ju čítať s oporou o ilustrácie, sledujú správny smer čítania (zľava-doprava, zhora-nadol), všimajú si slová v texte, vedia nájsť, kde je napísaný názov knihy a jej autor a pod. Deti majú umožnený samostatný prístup ku knihám, najlepšie umiestneným v triednej knižnici. Knihy sú v nej usporiadané systematicky podľa žánru (napr. rozprávkové knihy, knihy s príbehmi pre deti, knihy detskej poézie, detské encyklopédie). Za predpokladu dodržiavania dohodnutých pravidiel (opatrné zaobchádzanie, odkladanie na pôvodné miesto) môžu s</p>	<p>Ako reaguje na čítanie známej knihy? Aké otázky kladie pri čítaní novej knihy? Ako komentuje ilustrácie pri čítaní príbehu? Opisuje, čo vidí na obrázku? Dopĺňa na ich základe príbeh?</p> <p>Hľadá súvislosti medzi ilustráciou, textom a vlastnými skúsenosťami?</p> <p>Ako využíva ilustrácie z knihy pri prerozprávaní príbehu? Zameriava sa na udalosti znázornené na ilustráciách? Ako využíva ilustrácie pri tvorbe vlastného príbehu? Domýšľa si udalosti, ktoré nie sú na ilustrácii znázornené?</p> <p>Zaujíma sa o to, ako učiteľka vie, čo je v knihe napísané? Zaujíma sa o to, ako učiteľka vie, kde je v knihe napísaný príbeh. Zaujíma sa o to, ako učiteľka nájde v knihe známy príbeh?</p> <p>Ako si predstavuje, že kniha vzniká? Ako dieťa manipuluje s knihou? Dodržiava dohodnuté pravidlá?</p> <p>Ako dieťa narába s textom pri prvotných pokusoch o „čítanie“? O ktoré prvky knihy opiera jej „čítanie“? Imituje dospelého pri čítaní textu? Ako?</p> <p>Akú podobu majú prvotné predstavy dieťaťa o písaní? Ako a s akým cieľom používa prvotné pokusy o písanie? Píše pre seba? Píše pre druhých?</p> <p>Podpisuje svoje produkty krstným menom? Ak áno, v akej podobe? Dajú sa v jeho „písomnej“ produkcii identifikovať nejaké slová?</p> <p>Usiluje sa o zdokonalenie formy písma – konvenčnú podobu zápisu?</p>

<ul style="list-style-type: none"> • 2.2.1/4 Identifikuje niektoré písmená abecedy. <p>U3 Identifikuje niektoré písmená abecedy (napríklad tie, z ktorých pozostáva jeho meno).</p> <p>U2 Podpíše sa vlastným menom.</p> <p>U1 Zapisuje vlastné komunikačné odkazy v nekonvenčnej podobe.</p>	<p>knihami voľne manipulovať (prezerať si ich a listovať v nich). Vo vzdelávacích aktivitách pripravuje priestor na vyhľadávanie kníh v knižnici a informácií v nich.</p> <p>Učiteľka s deťmi diskutuje o tom, ako kniha vzniká, kto a ako sa podieľa na jej vzniku, akým spôsobom sa k nej dostanú čitatelia. Ako súčasť tohto poznávania môžu navštíviť blízku knižnicu.</p> <p>Učiteľka môže písomne označiť hrové kútiky alebo centrá aktivít v triede (knižnica, polička na odkladanie prác detí, ...), na nástenku a informačné plochy v triede umiestňuje krátke oznamy alebo inštrukcie napísané veľkými tlačenými písmenami, pri zadávaní úloh</p> <p>v skupine dáva deťom (5-6 ročným) postup v podobe stručnej osnovy činností (jednoslovné inštrukcie).</p> <p>Tieto informácie dopĺňa piktogramami činností alebo objektov⁴.</p>	<p>Zaujíma sa o poznávanie písmen abecedy? Aké stratégie pri tom volí?</p> <p>Obracia sa na obrázky maľovanej abecedy pri spontánnej písomnej produkcii? Dokáže s ich pomocou napísať niektoré písmená veľkej tlačenej abecedy?</p> <p>Obracia sa na obrázky maľovanej abecedy pri prvotných pokusoch o čítanie? Dokáže s ich pomocou pomenovať niektoré písmená veľkej tlačenej abecedy?</p>
--	--	---

2.2.2 Fonologické procesy a fonologické uvedomovanie

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
<ul style="list-style-type: none"> • 2.2.2/1 Sprevádza spievanie piesne alebo recitáciu krátkeho literárneho útvaru rytmickým sprievodom. • 2.2.2/2 Rozhodne, či sa dve slová rýmujú. • 2.2.2/3 Rozčlení zvolené slová na slabiky. 	<p>Recitovanie básní a spev piesní učiteľka dopĺňa rytmickým sprievodom (napr. tleskaním, rytmizáciou na ľahkoovládateľných hudobných nástrojoch).</p> <p>V texte básní, riekaniiek, hádaniek a vyčítaniek deti vyhľadávajú slová, ktoré sú si zvukovo podobné (rýmujú sa), k zadaným slovám vyberajú ďalšie zvukovo podobné</p>	<p>Ako vníma vzťah medzi slovom a objektom, ktorý označuje?</p> <p>Korešponduje dĺžka zápisu s dĺžkou slova v zvukovej podobe?</p>

<ul style="list-style-type: none"> • 2.2.2/4 Vyčlení začiatočnú hlásku slova <p>U3 Vyčlení bez pomoci začiatočnú hlásku ľubovoľne zvoleného slova.</p> <p>U2 S pomocou (napríklad predĺžením trvania jej výslovnosti) vyčlení začiatočnú hlásku slova.</p> <p>U1 Identifikuje slová, ktoré znejú podobne na začiatku slova.</p>	<p>slová z radu slov, ktoré ponúka učiteľka alebo navrhujú vlastné slová.</p> <p>Učiteľka pri rytmizácii riekaniak a piesní zdôrazňuje rytmickú štruktúru slova na úrovni slabiky.</p> <p>Vyčlenenie začiatočnej hlásky slova učiteľka modeluje predĺžením doby výslovnosti začiatočnej hlásky alebo jej opakovaným vyslovením (v závislosti od charakteristiky hlásky). Dbá na to, aby deti postupne dokázali základné analyticko-syntetické činnosti so slovami vykonávať samostatne, bez podpory učiteľky.</p>	<p>Ako sa orientuje v zvukovej štruktúre slova?</p> <p>Ktoré analyticko-syntetické činnosti so slovami mu robia problém</p>
--	---	---

2.2.3 Grafomotorické predpoklady písania

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
<ul style="list-style-type: none"> • 2.2.3/1 Kreslí grafomotorické prvky vyžadujúce pohyby dlane a prstov. • 2.2.3/2 Kreslí grafomotorické prvky vyžadujúce pohyb zápästia. • 2.2.3/3 Pri kreslení a grafomotorických činnostiach sedí vzpriamene, vzdialenosť očí od podložky je primeraná. • 2.2.3/4 Pri kreslení a grafomotorických činnostiach drží ceruzku správnym spôsobom a vyvíja primeranú intenzitu tlaku na podložku. 	<p>Predpokladom rozvoja tejto oblasti je rozvíjanie jemnej motoriky dieťaťa najmä vo vzdelávacej oblasti <i>Umenie a kultúra</i> (výtvarná výchova) a <i>Človek a svet práce</i>.</p> <p>Prostredníctvom výtvarných a pracovných aktivít na voľnej ploche si dieťa rozvíja vizuálno-motorickú koordináciu pohybu ruky, zápästia a prstov pri jej cieleňom pohybe. Pri využívaní kresliacich potrieb sa dieťa učí regulovať tlak ruky na podložku.</p> <p>V nadväznosti na to si dieťa osvojuje zvládnutie prácu zápästia (o. i. vertikálne línie, horizontálne línie, jednoduchých grafomotorických prvkov vyžadujúcich krivky, slučky) a dlane a prstov (o. i. horný a dolný oblúk, lomená línia, vlnovka, ležatá osmička).</p>	<p>Ako narába s kresliacou potrebou pri jej použití?</p> <p>Dokáže koordinovať pohyb kresliacej potreby po papieri na základe predlohy? Dokáže napodobniť intenzitu, dĺžku a tvar línie?</p> <p>Aké typy grafomotorických prvkov mu robia problémy?</p> <p>Napodobňuje grafickú stránku písomného prejavu dospelých, aj keď ešte nepozná písmeňá písanej abecedy?</p>